

Een AI-fabriek op Nederlandse bodem

Inbreng Interprovinciaal Overleg
Commissiedebat digitale infrastructuur en economie
17 december 2024

Een Nederlandse AI fabriek versterkt het Nederlandse AI ecosysteem

De Europese Commissie (EC) wil Europa mondiale koploper maken op het gebied van betrouwbare geavanceerde AI. Dit heeft de EC kenbaar gemaakt in haar prioriteiten voor de periode 2024-2029. Centraal in deze [strategie](#) staat het concept van AI-fabrieken¹. Deze AI-fabrieken zorgen voor complete Europese AI-ecosystemen, waardoor de toegang tot AI voor start-ups/scale-ups, onderzoekers en industriële gebruikers wordt verbreed. De Nederlandse regering voert momenteel een verkenning uit naar de nut en noodzaak van een AI-fabriek in eigen land. Deze verkenning onderzoekt drie scenario's om het Nederlandse AI-ecosysteem te versterken: (1) Het gebruik van bestaande middelen en instrumenten, (2) verhoogde investeringen in Europese AI-fabrieken en (3) het opzetten van een eigen AI-fabriek in Nederland.

De Nederlandse provincies spreken zich uit voor de derde optie: het vestigen van een AI-fabriek op Nederlandse bodem. Deze voorkeur is gebaseerd op een aantal argumenten:

Van achtervolger naar koploper

We moeten minder afhankelijk worden van zowel de VS als China. Europa moet de overstap maken van volger naar koploper, vooral op het gebied van Kunstmatige Intelligentie (AI). Het [rapport van Draghi](#) geeft aan dat vasthouden aan onze huidige koers kan leiden tot een 'geleidelijke teloorgang' van afnemende concurrentiekracht en slinkende mondiale invloed. Draghi benadrukt in zijn rapport de noodzaak voor gezamenlijk industriebeleid en de cruciale rol die is weggelegd voor de maakindustrie en de kansen die inzet van AI hiervoor biedt. De maakindustrie is essentieel voor technologische innovatie, strategische autonomie en economische groei.

De Europese Unie moet met haar strategische autonomie onafhankelijk kunnen opereren in geopolitieke ontwikkelingen en de veiligheid van data, met name de opslag en verwerking kunnen borgen. De publieke waarden die de Europese Unie (EU) hecht aan AI zijn hierin zwaarwegend en zijn uitgeschreven in de [Europese AI verordening](#). Thema's zoals privacy, transparantie en mensenrechten vereisen een EU-waardige AI-fabriek. Een Nederlandse AI fabriek zal innovatie stimuleren en draagt bij aan de doelen om als Nederland terug te keren in de top 5 van meest concurrerende landen wereldwijd

¹ Een AI-fabriek is een gecentraliseerde of gedistribueerde entiteit die bestaat uit een supercomputer, bijbehorend datacentrum, AI-expertise, een Europees samenwerkingsverband en gecentraliseerde of gedistribueerde ondersteuning en servicecentrum voor de gebruikers van de AI-geoptimaliseerde supercomputer.

en dat over zes jaar alle Nederlandse provincies in de top 30 van meest competitieve regio's in Europa staan, met 6 top 10 noteringen.

Strategische ligging van Nederland is ideaal

Nederland heeft een strategische ligging in Europa met de Metropoolregio Amsterdam (o.a. Schiphol en internetknooppunt AMS-IX), de Rotterdamse haven en Brainport als drie ijzersterke componenten. Daarnaast is er in alle provincies een goede digitale infrastructuur en in diverse provincies is er fysieke ruimte voor groei in combinatie met de nabijheid van Duitse en Belgische innovatieve regio's. De afstanden zijn onderling klein in vergelijking met andere Europese regio's waardoor er op een relatief beperkte afstand veel interactie mogelijk is. Ongeacht de fysieke locatie in Nederland, kan er door vele stakeholders direct gebruik worden gemaakt van de Nederlandse AI fabriek. Ook door internationale partners uit Europese (buur)landen.

Nationaal AI-ecosysteem

Er zijn meerdere Nederlandse universiteiten die al jarenlang op een hoog niveau (combinatie van opleidingscore, publicaties, patenten, etc.) bezig zijn met AI. Dat ecosysteem hoeft in Nederland dus niet meer opgezet te worden. De aanwezigheid van de vier technische universiteiten (Twente, Delft, Eindhoven en Wageningen) en de TO-2 instellingen is er per definitie een nationaal dekkend kennisnetwerk van hubs die bediend worden door de AI-faciliteit. Hierdoor ontstaat een nationaal ecosysteem tussen deze regio's en daaromheen. In Nederland bestaan, onder de Nederlandse AI coalitie, 7 AI hubs² die op hun beurt ook samenwerken met de kennisinstellingen en zo de kennis en expertise breed kunnen verspreiden. Ook naar het bedrijfsleven.

Nederlandse AI-faciliteit versterkt de Nederlandse concurrentiepositie

Vanuit internationaal perspectief versterkt de AI-fabriek in Nederland ook de aantrekkelijkheid van ons land voor buitenlandse investeerders en talenten. Hiermee kan Nederland de concurrentiepositie t.o.v. andere Europese landen verbeteren en kan de komst van een Nederlandse AI fabriek voor meerdere maatschappelijke opgaven een innovatieve werking hebben. Als provincies krijgen we hierdoor extra mogelijkheden om ondernemingen, startups, scale-ups en (kennis)instellingen te stimuleren tot, en te ondersteunen bij de inzet van grootschalige rekenkracht voor AI-toepassingen. Verder sluit deze ontwikkeling aan bij de Nationale Technologiestrategie (NTS), waarin AI één van de prioriteiten is.

Tot slot vragen de provincies wel aandacht voor het effect van een AI-fabriek op het landschap, het energiesysteem, het watergebruik en het benutten van restwarmte (AI-datacenters leveren hogere temperatuur restwarmte op). Daarom pleiten we – mede gezien het Nationale en Europese belang - voor meer regie vanuit het Rijk op deze effecten.

² De AI-hubs vormen een nationaal AI-netwerk in de verschillende regio's. De hubs spelen een belangrijke rol in het verbinden en betrekken van lokale bedrijven, kennisinstellingen en andere organisaties die werken met AI. In Nederland bestaan er 7 AI hubs: AI-hub Zuid-Holland, AI-hub Noord-Nederland, AI-hub Oost Nederland, AI-hub Brainport, AI-hub Midden-Nederland, AI-hub Amsterdam en AI-hub Brightlands.